

Sorgulama Zamanı Düşünce Topluluğu

İki Karşıt Rus Medyası ve “Roskomnadzor-BBC” Gerilimi

Yazar: Vildane Şabanova Alieva

Ria Novosti, Rusça Kremlin medyasıdır. 1941’de Rus uluslararası haber ajansı olarak kurulmuştur. 2013 yılında Putin, *Ria Novosti*’yi tasfiye ederek *Rossiya Segodnya* adlı yeni bir Rus uluslararası haber ajansı yarattı. 2014 yılında *Rossiya Segodnya*, *Sputnik* medyasını kurdu. *Sputnik*, uluslararası Rus medyası alanında hem *Ria Novosti* hem *Rusya’nın Sesi*’nin yerini aldı. *Sputnik*, Rusça haber hizmetini *Ria Novosti* adıyla sürdürmekte, uluslararası dillerdeki yayınlarını ise *Sputnik* adıyla sürdürmektedir. Başka bir deyişle, 2014’ten beri *Ria Novosti*, Rusça yayın yapan *Sputnik*’tir.

Mediazona, Rusça Kremlin karşıtı bir medyadır. Kremlin medyasına bir alternatif olarak 2013 yılında kuruldu. Rus punk-rak grubunun iki üyesi (Mariya Alyokhina ve Nadejda Tolokonnikova) tarafından kuruldu. Alyokhina ve Tolokonnikova, 21 Şubat 2012 tarihinde Moskova’daki Kurtarıcı İsa Katedrali’nde “dua eden punkçu” adlı bir gösteri düzenlediler ve Meryem Ana’dan Rusya’yı Putin’den korumasını istediler. Bu gösteriden birkaç gün sonra ise Rusya’da seçimler yapılacaktı. Kilisede bu gösteriyi yapan punkçular, dini duyguları rencide eden holiganizm suçlamasıyla tutuklandılar ve iki yıl hapse mahkum edildiler. Ancak 2013’te serbest bırakıldılar ve sonrasında *Mediazona* medyasını kurdular. *Mediazona*’nın esas amacı, Rusya’da mahkeme, hapishane, tutuklama, yasa ihlalleri vs. olaylarına odaklanarak Kremlin medyasının vermediği ve üstünü örttüğü haberleri medyaya taşımaktır. Şimdilik dili sadece Rusça’dır, ancak *Guardian* gibi İngilizce medya gruplarından seçilmiş İngilizce yazılar da paylaşmaktadır.

Aşağıdaki görsel, 31 Ocak 2019 tarihinde tivitrdaki akışta, aynı olayla ilgili olarak tesadüfen ardarda gelen iki Rusça haberdır. Birincisi *Ria Novosti*’den, ikincisi *Mediazona*’dan. Rusça yayın yapan her iki medyanın da haberleştirdiği olay, Roskomnadzor’la BBC arasındaki bir gerilimdir.

Genel bir özetle demek gerekirse: *Ria Novosti* Roskomnadzor’un çıkarlarıyla aynı cephedeyken, *Mediazona* da BBC’nin çıkarlarıyla aynı cephededir.

Roskomnadzor, Rus medya ve telekomünikasyon denetleme kuruluşudur. Tam adı: *Rusya Federal Bilgi Teknolojileri ve Kitle İletişimi Denetleme Kurumu*. 2008’de kurulmuştur ve kurucusu Dmitriy Medvedev’dir.

BBC, İngiliz/Britiş medyasıdır. 1922’de kurulmuştur. Kurucusu Birinci Baron Reith’tir.

1.Görsel: Tvitir akışında ardarda gelen iki karşıt Rus medya grubunun aynı olayı yansıtma biçimi, 31 Ocak 2019. İlk ileti *Ria Novosti*'nin, ikincisi *Mediazona*'nınadır.

***RIA NOVOSTI*'NİN HABERİ VERME BİÇİMİ**

1. Haber başlığı:

Olayı, “Roskomandzor, Rusya’da yayın yapan BBC’nin yayınlarında ihlaller buldu” başlığıyla aktardı. Yukarıdaki 1. Görsel’de görüldüğü gibi, tvitirdaki paylaşımında da büyük bir “BBC” görseli kullandı, böylece ihlal ile BBC markasını yanyana getirmiş oldu. Bu yanyanalık ise, BBC üzerinde olumsuz bir imge oluşturmak için atılmış bir adımdır, başka bir deyişle BBC markasını küçük de olsa bir

karalama girişimidir.

2. Haberin çevirisi:

“Ajans [Rus haber ajansı TACC’ı kastediyor], Roskomnadzor’un, Rusya’da yayın yapan BBC World News’un yayınlarda ihlal tespit ettiğini belirtti. Britiş Televizyonu’yla ilgili alınacak tedbirler hakkında daha sonra rapor verilecek. BBC, Rusya’da yerel mevzuata uygun olarak çalıştığı konusunda ısrar ediyor. Roskomnadzor’un BBC’yi denetlemesi: Geçen yıl Aralık ayında Roskomnadzor, BBC World News ve internetteki BBC kaynaklarını denetleme kararı aldı ve denetlemeye başladı. Bu karar, Britiş medya akım düzenleyicisi Ofcom’un RT’nin ‘yayın kurallarını ihlali’ hakkında bildirimde bulunması bağlamında alındı. Ocak ayının başında Roskomnadzor, BBC’nin internet kaynaklarında uluslararası terör örgütlerinin kuruluşlarını yayınlayan materyaller bulunduğunu belirtti. İki hafta önce, Rus tarafı BBC’den tekrar tekrar belge istedi. Şirket, yorum yapmaktan kaçındı.”

Bu haberin söylem analizinde iki nokta özellikle dikkat çekici:

Birincisi “BBC’nin RT’ye yönelik ihlal tesbiti sonrasında Roskomnadzor’un BBC’yi denetlemeye başlayıp ihlal tesbit ettiği” ifadesidir. Bir anlamda Kremlin medyası *Ria Novosti* diyor ki: İngiliz medyası, Rus medyasındaki ihlallerin peşini bırakırsa, biz de İngiliz medyasının ihlallerinin peşine düşmeyiz.

Bu ise Rus politik otoritesinin, İngiliz politik otoritesiyle ilişkisinde yaygın bir biçimde "tepkisel" yönünün ağır bastığını bir kez daha göstermektedir.

Burada diğer önemli bir konu da, BBC’den “şirket” olarak da bahsedilmesidir.

3. Karikatür:

Haberin sonunda karikatürcü Vitaliy Podvitskiy’in “Kötü Niyetli İhlalci” başlığıyla *Ria Novosti* için çizdiği bir karikatür yerleştirilmiştir, bkz. 2.Görsel.

Türk okuru için karikatür anlaşılır olsun diye, karikatür üzerindeki Rusça ifadelerin yanına yeşil renkli Türkçe çeviri ekledim. Podvitskiy’in karikatüründe BBC’nin kırmızı iş kamyonu, Kitle İletişim Araçları Kanunu sandığını ve Haklar tabelasını devirerek, başka bir deyişle sürekli yol ihlalleri yaparak ilerliyor, Roskomnadzor polisi de BBC şoförünü “eve kadar böyle mi süreceksin?” diye durduruyor ve hesap soruyor. Podvitskiy, yukarıdaki haberde aktarılan haberi, karikatüründe böyle resmetmiş.

2.Görsel: Vitaliy Podvitskiy'in *Ria Novosti* için çizdiği "Kötü Niyetli İhlalci" karikatürü

MEDIAZONA'NIN HABERİ VERME BİÇİMİ

1. Haber başlığı:

Olayı, "Roskomandzor, BBC'nin Rusça versiyonunu denetlerken 'belli ihlaller' buldu" başlığıyla aktardı.

Burada "belli ihlaller" ifadesinin tırnak içine alınmasıyla, bulunan ihlallerin nesnel tespitten değil, öznel tespitten de kaynaklanabileceği imgesi yaratılıyor. Başka bir deyişle, küçük bir tırnak işareti ile, Roskomandzor'un bulunduğu ihlallerin ihlal olmayabileceği ve sadece Roskomnadzor'un bakış açısından ihlal olarak görülebileceği imgesi oluşturulmuş.

Yukarıdaki 1.Görsel'de görüldüğü gibi, tivitirdaki haber başlığının başına kırmızı büyük bir ünlem işareti koyarak, Kremlin karşıtı Rus medyası *Mediazona*, Roskomnadzor'un BBC'yle ilgili bu tespitini kuşkuyla ve şaşkınlığa düşürüyor.

2. Haberin çevirisi:

"TACC'ın basın servisinin bildirdiğine göre, Roskomnadzor, 'Britiş televizyonu' BBC'nin Rusça yayınının denetlemesinin ardından ihlal bulunduğunu bildirdi. BBC World News'un Rusya Federasyonu'nda yayınlayan Britiş TV'ye yönelik planlanmamış bir denetim tamamlandı. Bazı ihlaller, bildirildi. Şu anda, bu ihlallerin prosedürel durumlarının değerlendirilmesi yapılmaktadır. Roskomnadzor daha sonra alınan önlemleri rapor edecek. Ne tür ihlaller söz konusu olduğu

belirtilmemiştir. İngiliz akım düzenleyici Ofcom'un RT televizyon kanalının yerel yayın kurallarını ihlal ettiğini düşünmesinin ardından, Roskomnadzor BBC'yi kontrol etmeye başladı. Roskomnadzor, Ocak ayının başlarında, BBC'yi, İslam Devlet grubunun lideri Abu Bakra al-Bagdadi'den alıntı yaparak 'uluslararası terör örgütlerinin ideolojik tutumlarını' yayınlamakla suçladı. Diğer yandan, Forbes de, El Bagdadi'nin sıklıkla federal tv kanallarına atıf yaptığına dikkat çekti. Söz konusu federal tv'ler: Rus Savunma Bakanlığı tv kanalı "Zvezda" ve REN TV'dir. Bunun yanısıra, Aralık 2018'de, Rusya'da çalışan BBC çalışanlarının verileri açık erişimdeydi. Bu, Rusya Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Mariya Zaharova'nın, Sputnik ajansının Edinburgh ofisi çalışanlarının listesinin Times gazetesinde yayınlanmasına karşı önlem alınacağına dair verdiği sözün ardından gerçekleşmişti. Sonrasında Britiş şirketi, yayınlanan verilerin bir kısmının yalnızca Rus devlet organları tarafından biliniyor olduğunu söyledi."

Mediazona'nın haberi içerisinde Forbes'e yaptığı atıf dikkat çekicidir. Yani demektedir ki: BBC'de İslam Devleti'nin terörist liderinin sözlerinden alıntı yapılıyor olsa bile, söz konusu terörist lider de Rus federal tv'lerine (Zvezda, Ren TV) atıf yapmaktadır.

3. Haberde görsel yok:

Mediazona, haberde görsel kullanmamıştır. Mediazona, ideolojik duruş olarak liberal olduğu ve Kremlin medyasına karşı BBC'nin duruşuyla örtüştüğü için, BBC'nin güvenilirliğine kuşku düşüren bu haber konusunu görsel ile de beslemek istememiştir.

Mediazona da İngiliz medya kuruluşu için "şirket" sözcüğünü kullanmıştır. Britiş medya kuruluşlarını "şirket" olarak da ifade etmek hem somut bir ifadedir hem de Mediazona ve Ria Novosti'nin örtüştüğü bir konudur.

RUS VE İNGİLİZ MEDYALARININ İLİŞKİ BİÇİMİ VE İLİŞKİNİN MAHİYETİ

Son dönemde Rusya Federasyonu ve Harika Britanya arasında çıkan gerilimlerin bir kısmı, her iki tarafın medyada yaptığı yayınlar nedeniyledir.

Britiş/İngiliz tarafı, Rus medyasında gördüğü "sahte haberler (fake news)"e odaklanmaktadır ve Rus medyasında tespit ettiği sahte haberleri kurumsallaşmış bir biçimde ortaya koymaktadır.

Rus tarafı ise, Britiş/İngiliz medyasında gördüğü yine "sahte haberler"den daha çok "gerçeği ince bir biçimde manipüle eden haberler"i yakalamaya çalışır. Çünkü Britiş medyasında "sahte haber" olarak adlandırılabilir bir haber yakalamak zordur, bu haberlere "sahte" denemez, ama "doğru, gerçek"

de denemez. Bu bağlamda Rus medyası, son dönemde Britiş medyasında “teröre destek niteliğindeki haberler”i tesbit etmeye yönelmiştir.

Bu nedenle Rus medyası, Britiş medyasını günümüzde “Batı”nın getirdiği “normatif düzen” düzlemine çekip sarsmaya çalışmıştır: yani terörle ilgili normatif düzenden sapıp sapmadığını denetlemeye girişmiştir. Böylece Roskomnadzor, “sahte haber” olarak adlandırabileceği pek haber bulamayınca, BBC’de “teröre destek” haberleri aramış ve bulduğunu söylemiştir.

Takip edebildiğim kadarıyla Rus ve İngiliz medyasının mahiyetini karşılaştırarak tek bir cümleyle özetlemek gerekirse, şöyle diyebilirim:

Rus medyasındaki haberler, şu ya da bu ölçüde *gerçek-sahte düzlemine* yerleştirilebilirken, İngiliz medyasındaki haberler şu ya da bu ölçüde *gerçek-sahte düzleminin ötesindeki bir düzlemde* işlemektedir.

Not: Yazıda “Britiş” ve “İngiliz” sözcükleri arasındaki ayrımlar dikkate alınmadı ve aynı anlamda kullanıldı. Ancak başka bir yazıda, “Britiş” ve “İngiliz” sözcükleri üzerindeki ayrımlar üzerinde durulabilir. Çünkü Türkte’de eksik bir biçimde sadece “İngiliz”den bahsedilir, ancak “Brit, Britiş” diye de bir kimlik ve etkili politik-kültürel unsur vardır, birlikte ele alınmaları önemlidir. “İngiliz”i anlamak için, “Britiş”i de anlamak gerekir. Ayrıca “Anglo-Sakson” sözcüğünün temsil ettiği kimlik ve kültürel unsurlar da bu kapsamda ele alınıp ayrıntılandırılabilir ve karşılaştırılabilir. Çünkü “Brit, Britiş, İngiliz, Anglo-Sakson” sözcüklerinin birbiriyle kesişen boyutlarının çok fazla olmasına rağmen, bunlar aynı şeyler değildir, ancak aynı kültürel bütünün birer parçasıdır ve bu parçalar birbirleriyle örüldürler.

<http://www.sorgulamazamani.com/> adresinden 13.12.2019 02:42 tarihinde indirilmiştir